

Ny Giv

Tjen penger på sau

Hordaland Februar 2014

*Harald Pedersen
Tveit Regnskap AS*

Tveit Regnskap AS

TVEIT

*Faglig tyngde og
godt humør*

Tveit Regnskap AS

- www.tveit.no
- 150 ansatte – hvorav 75 autoriserte regnskapsførere
- Rådgiver / regnskapsfører for ca 1.600 jordbruksregnskap
- Rådgiver / regnskapsfører for ca 2.100 bedriftsregnskap
- Omsetning i 2013 med ca 100 mnok

Tveit Regnskap AS

- Regnskap med nøkkeltall på din produksjon
- 5-årig driftsplan
- Søknad Innovasjon Norge
- Landbrukstakst
- Eierskifte
- Budsjett
- Delingssaker
- Foredrag på faglige møter

Sau er mer enn penger !

Opplegget

- Dekningsbidrag
- Utvikling dekningsbidraget
- Lammeprisen
- Tilskudd
- Økonomi
- Tjen MER penger på sau
- Oppgaver - diskusjon

Dekningsbidrag

- + Driftsinntekter
- Variable kostnader
- = Dekningsbidrag uten tilskudd
- + Produksjonstilskudd
- = Dekningsbidrag inkl tilskudd

Totalt dekningsbidrag brytes ned til antall enheter

Dekningsbidraget skal dekke faste kostnader og lånekostnad

Driftsinntekter

Driftsinntekter (inkl. i dekningsbidraget)

- Slakt
- Livdyrsalg
- Ull

- Tilskudd

Varekostnader

Variable kostnader (inkl. i dekningsbidraget)

- Kjøp av dyr
- Kraftfôr
- Grovfôr (egenprodusert og innkjøpt)
- Gjødsel
- Medisiner
- Strø
- Øremerker
- Osv...

Faste kostnader

Faste kostnader: (skal dekkes av dekningsbidraget)

- Avskrivning bygg og maskiner
- Kjøp av maskiner og verktøy (Kjekt å ha...)
- Vedlikehold
- Regnskap
- Forsikring
- Strøm
- Tlf
- Kurs

Produksjonsøkonomi (måltall):

- Vinterfôra sau
- Dekningsbidrag pr vinterfôra sau
 - Uten tilskudd
 - med tilskudd
- Oppnådd kjøttpris
- Kg kjøtt år pr vfs

Sau

Dekningsbidrags analysen til sauebonden som er kunde hos Tveit Regnskap AS:

- [Dekningsbidrag sau Tveit](#)

De 30% beste

Best dekningsbidrag på sau:

- Mange kg kjøtt levert pr vinterfôra sau
- Livdyrsalg

- Billig og godt grovfôr
- Ofte sau i tillegg til storfe eller gris

Utvikling dekningsbidrag

FLINK sauebonde med ca 100 vinterfôra sau:

✓ 2007	Kr 1.124
✓ 2008	Kr 1.196
✓ 2009	Kr 830
✓ 2010	Kr 1.134
✓ 2011	Kr 1.493
✓ 2012	Kr 1.615
✓ 2013	Kr ?

Grovfôrkostnad

Grovfôret blir dyrt med:

- Dyr maskinpark
- Mange små teiger
- Leiejord
- Innkjøpt fôr med transportkostnad

Grovforkostnad

- Kostnad pr fôrenhet (fem) gjennomsnitt
- 1 fôrenhet (fem) = 1 kg kraftfôr
- Grovfor pr fem koster kr $3,44 + 0,93 = 4,37$
- Kraftfor bulk formel sau koster kr 3,43

Lammeprisen

19,0 kg Lam R+ Fett 2+ (september 2013)

Kjøtt	48,77	kr	927
UII		kr	38
Grunntilskudd	4,30	kr	82
Distriktstilskudd (2)	4,55	kr	86
Slakteritillegg	9,15	kr	57
SUM	66,77	kr	1.307

Viktig å få med slakteritilleggene utgjør 13%

Verdi pr lam slakta

Slaktevekt uten ull	17,5 kg	19 kg	21 kg
Slakt 67 kr pr kg	1.172	1.273	1.407
Tilskudd beite	60	60	60
Tilskudd utmark	142	142	142
Tilskudd kvalitet O	206	206	206
	<u>1.580</u>	<u>1.681</u>	<u>1.815</u>

Klassing og kg-pris 19,0 kg lam

- Øke 1 kg slaktevekt = kr 67
- Øke 0,5 kg slaktevekt = kr 34,50

- Øke fra klasse R til R+ $0,50 \times 19,0 = \text{kr } 9,50$
- Øke fra klasse R til U $1,50 \times 19,0 = \text{kr } 28,50$

Hvis mulig - slakt lam tidlig i sesongen

- Høy kg pris tidlig i sesongen
- Lam 16,1 kg +
- Klasse O og bedre

- Beitekvalitet og tilvekst blir dårligere
- Lammet dør ikke på høstbeite

- Markedet får lam når det «skriker etter» lam

Eksempel sauebruk 2013 - 2012

PRODUKSJON	HITTIL							
	I ÅR				I FJOR			
	Menge				Menge			
Slakt/ull	159	kr 1 565	kr 248 874		179	kr 1 385	kr 247 932	
Tilskot			kr 192 415				kr 183 091	
Status			kr -				kr -	
For	0	kr -	kr -53 509		0	kr -	kr -34 163	
Andre			kr -13 996				kr -8 142	
Kjøp	0	kr -	kr -	kr 373 784	0	kr -	kr -	kr 388 718

20 flere lam i 2013 a kr 1.500 = kr 30.000

Overskudd kr 373.784 + kr 30.000 = kr 403.784

Økning ca kr 15.000 i forhold til 2012 !

Produksjonstilskudd

- Tilskudd husdyr
- Tilskudd slakt
- Tilskudd beite
- Tilskudd avløsning

- Arealtilskudd

Produksjonstilskudd

- Sau 1.1 1 - 50 kr 1.326
- Sau 1.1 51 - 100 kr 1.070
- Sau 1.1 > 100 (200) kr 349 (210)
- Avløser kr 499

- Innmarksbeite kr 60
- Utmarksbeite kr 142
- Lammeslakt kr 206

Produksjonstilskudd 1 sau m/ 2 lam pr år

	50 sau	51-100	100+
Husdyrtilskudd	kr 1.326	1.070	347
Avløser	kr 499	499	499
Lammeslakt, 2 stk	kr 412	412	412
Innmarksbeite, 3 dyr	kr 180	180	180
Utmarksbeite, 3 dyr	kr 426	426	426
SUM	kr 2.843	2.587	1.868

+ areal ...

Utnytt produksjonstilskuddet

- Lever utrangerte sauer i januar
 - $1.326 + 499 = 1.825$
 - $1.070 + 499 = 1.569$
 - $349 + 499 = 848$
- Fôrkostnad okt/nov – jan ca kr 180 ?
- Må være dyrevelferdsmessig i orden ved eventuell utefôring
- Ikke ta opp plassen i fjosen til en produksjonssau

Utnytt produksjonstilskuddet

- Utmarksbeitetilskudd (5 uker = kr 142 pr dyr)
- Tvilling-sau 3 x 142 = kr 426

- Bruk kraftfôr til lam for å få slaktetilskudd
- Klasse O og bedre = kr 206
- God avkastning å bruke kr 100 pr lam i kraftfôr !
- Slipper «overvintrings-lam»
- Får et produkt slakteriet og markedet vil ha

Arealtilskudd

- Arealtilskuddet er 2 delt
 - Kulturlandskapstilskudd kr 191
 - Grovfôrtilskudd (soneinndelt)
 - Grovfôrtilskudd har intervall 1-250 da og 250 da +
 - Grovfôrtilskudd avgrenses etter antall dyr
- Grovfôrtilskudd satser:
 - 1-250 da sats sone 5 kr 233
 - 250 da sone 5 kr 75

Arealtilskudd

- Søker på alt areal som disponeres pr 31. juli
 - Eget areal
 - Leid areal (leieavtale)
- Antall dekar fulldyrka og overflatedyrka
- Dekar beite omgjøres til 0,6 fulldyrka

Støtte fra Innovasjon Norge: (BU-midler)

- Sau- og storfekjøtt
- Tilskudd nybygg / påbygg
- Rentestøtte
- Generasjonsskiftemidler

Økonomi saueholdet

Viktigste inntektsfaktor:

- Antall kg kjøtt pr vinterfôra sau
 - Antall levende lam på høsten som kan slaktes
 - Slaktevekt /tilvekst
- Verdi pr lam kr 1.580 +
 - Slakt $17,5 * 67 = 1.172$
 - Tilskudd $(206+60+142) = 408$

Faste kostnader

- Bygningskostnader
- Maskinkostnader
- Vedlikehold
- Verktøy(kjekt å ha)
- Leiejord
- Regnskap
- Forsikring
- Bil

Leiejord

Vurdèr:

- Avstand fra hjemgården
- Pris (penger, gaver, arbeid/hjelp...)
- Tilstand
- Utleier

- Har du tid ?

Størrelse

- Ikke alltid størst er best
- Fortjenesten på den siste sauen ?
- Utnytte dagen bygninger
- Leiejord og beite
- Kjøp av fôr
- Bedre økonomi i å forbedre dagen drift?
- Tid

Økonomi i kjøttproduksjonen

Bonden på årsoppgjørsmøte hos regnskapsfører:

Bondens utsagn: Ingenting igjen for å drive med sau !

- Produksjonsresultat
- Investeringer bygg og maskiner
- Redskap/verktøy
- Nødvendig vedlikehold og utstyr
- Forsikringer

Økonomi i kjøttproduksjonen

En kjøttprodusent med god økonomi / overskudd:

- Flink og engasjert sauebonde, bruker tid på dyrene som igjen gir gode produksjonsresultater
- Mye og godt grovfor til en fornuftig pris
- Utnytter beitesesong
- Nøkterne investeringer
- Deltar på fagmøter
- Bruker rådgivingsapparatet

Økonomi i kjøttproduksjonen

Vær kostnadsbevisst !

- Kan bestemme noe over faste kostnader
- Ingen overinvesteringer i:
 - Bygg
 - Teknisk utstyr
 - Maskiner
- Kan leie tjeneste kontra å investere i egne maskiner
- Leasing er dyrt hvis en ikke utnytter jordbruksfradraget !

UTFORDRINGER

Utfordringer

- 24 timer i døgnet
- Rammevilkår
- Tilskudd
- Kjøttprisen
- Kostnadsvekst vs. inntektsvekst ?
- Investeringer
- Rett ting til rett tid
- Familien og neste generasjon ?

Neste generasjon

Neste generasjon

- Snakk frem næringen
- Må tenke familie også – sauene må ikke ta all tid
- Sau er super tilleggssinntekt
- Vurder nybygg og ny traktor

Økonomi saueholdet

Viktigste inntektsfaktor:

- Antall kg kjøtt pr vinterfôra sau
 - Antall levende lam på høsten som kan slaktes
 - Slaktevekt /tilvekst
- Verdi pr lam kr 1.580 +
 - Slakt 17,5 * 67 = 1.172
 - Slakt 19,0 * 67 = 1.273
 - Tilskudd (206+60+142) = 408

Tjen penger på sau

Statistikk:

- Gjennomsnitt 1,17 lam slakta pr. vinterfôra sau
- Snitt slaktevekt 17,5 kg
- 20% av lamma dør fra fostertelling til slakt

Tjen penger på sau

Mulig / realistisk forbedrings-potensiale:

- Øke antall slakta lam fra 1,17 til 1,4 dvs ca 20%
- Øke slaktevekt med 0,5 kg

Tjen penger på sau

Forutsetninger:

- Ingen/minimal endring vinterfôrkostnad
- Samme maskiner
- Samme fjøs
- Samme faste kostnader

Tjen penger på sau

Eksempel 50 vinterfôra sau med 20% forbedring slakt:

$50 \times 1,17 = \text{ca } 58,5$ slakta lam

$50 \times 1,37 = \text{ca } 68,5$ slakta lam

		1 lam	10 lam
Slakt	$17,5 \times 67 =$	kr 1.172	11.720
Tilskudd	$206+60+142$	kr 408	4.080
		kr 1.580	15.800

Tjen penger på sau

Eksempel 100 vinterfôra sau med ca 20% forbedring slakt:

$100 \times 1,17 = 117$ slakta lam

$100 \times 1,37 = 137$ slakta lam

		1 lam	20 lam
Slakt	$17,5 \times 67 =$	kr 1.172	23.440
Tilskudd	$206+60+142$	kr 408	8.160
		kr 1.580	31.600

Tjen penger på sau

Eksempel 100 vinterfôra sau med ca 20% forbedring slakt:
+0,5 kg økt snitt slaktevekt

		117 lam	137 lam
Slakt	$17,5 \times 67 =$	kr 137.124	160,632
Tilskudd	$206+60+142$	kr 47.736	55.896
		kr 184.860	216.528

Kr 31.668 ved å berge 20 flere lam !

Kr 4.589 ved å øke snittvekt med 0,5 kg på 137 lam !

Tjen penger på sau

3 arbeidsoppgaver:

- Regnstykke på din egen gard
- Tiltak øke antall slakta lam
- Tiltak øke snittvekten

Arbeidsoppgave

Regn ut på egen gard fra 2013 sesongen:

- Øk antall lam til slakt med 20%
- **Antall slakta lam x 0,2 x 1.580 =**

- Øk slaktevekt med 0,5 kg pr. slakta lam evt. 1,0 kg
- **Antall slakta lam x 0,5 x 67 =**
- **Antall slakta lam x 1,0 x 67 =**

Arbeidsoppgave

3 tiltak for å slakte 20% flere lam:

- Få lam i sauen
- Dødelighet

Arbeidsoppgave

3 tiltak for å øke tilveksten / slaktevekten:

- Sauen
- Beite
- Bonden

Sett deg et mål for 2014 !

- Ha et realistisk mål
- Skriv ned målet og fortell til andre
- Tiltak – hvordan nå målet
- Nådde en målet?
- Evaluering

Takk for meg !

Ta kontakt om spørsmål:

Harald Pedersen

Tlf: 98253911

E-post: harald-p@tveit.no

